

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

10
ДИНАРА
1952

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XV — Број 86 — Субота, 22 август 1953

МИКИ И ЊЕГОВ ДВОЈНИК

Силом
младожења

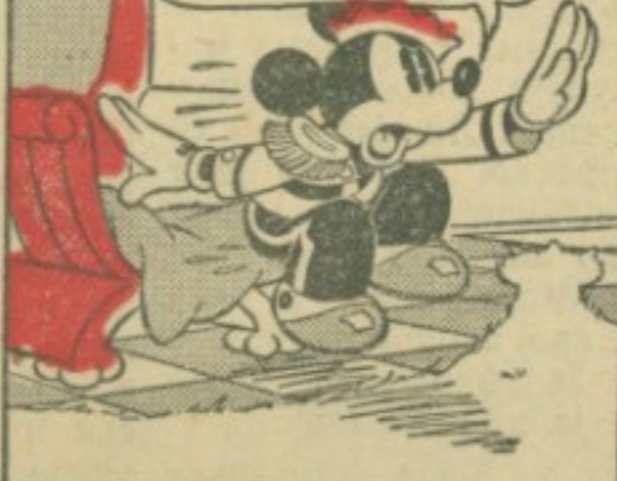
МИКИ
СЕ
ЗАБЕ-
ЗЕКУЮ
КАД ЈЕ
ЧУО ДА
ТРЕБА
ДА СЕ
ОЖЕНИ
ПРИНЦЕЗОМ
ЦИЦОМ

ШТА??... ЗАР ЈА ДА СЕ ОЖЕ-
НИМ ПРИНЦЕЗОМ ЦИЦОМ?

БАШ ТАКО!
БИТЕТЕ
ИДЕАЛАН
БРАЧНИ
ПАР!

НЕМА ОД ТОГА НИШТА!
ЈЕДНА ПОДВАЛА
ЈЕ УСПЕЛА, АЛИ
У ДРУГУ НЕКУ ДА
СЕ УПУШТАМ!

КО СТЕ ВИ МЕНИ
ДА МЕ ВЕНЧАВА-
ТЕ БЕЗ МОРА
ПРИСТАНКА? ЈЕ-
САМ ЛИ ЈА
МАЛОЛЕТАН ИЛИ
МАЛОУМАН?
А??

ШТА ВИ УОПШТЕ ЗАМИ-
ШЉАТЕ? ЈЕЗМО ЛИ У
СРЕДЊЕМ ПА... ОВАЈ...
ВЕКУ? И ЈЕЗМО!... НАШИ
СУ ЗАКО-
НИ... У НЕКУ
РУКУ СРЕДЊЕ
ВЕКОВ-
НИ!

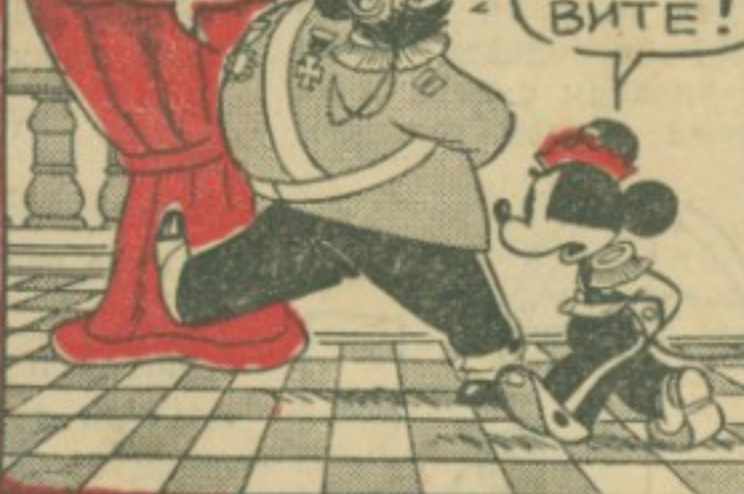
НЕ ТИЧУ МЕ СЕ ВАШИ
ЗАКОНИ! ЈА ЗАМЕЊУ-
ЈЕМ МИХАЈЛА
НА ПРЕСТОЛУ,
АЛИ ГА НЕЋУ
ЗАМЕНИТИ И НА
ВЕН-
ЧА-
ЊУ!

ХОЋЕ ЛИ
ПРОФ
ЈЕДИОКА
УПЕТИ
ДА
ПРИВОЛИ
МИКИЈА
ДА СЕ
ОЖЕНИ
ПРИНЦЕЗОМ
ЦИЦОМ
?

ПОСЛОВИ ИДУ ОДЛИЧНО!
БИТЕ ПАРА! САД
МОЖЕМО ДА
НАКРИВИ-
МО КАПУ!

ВИ МОЖЕ-
ТЕ ДА ЈЕ
НАКРИ-
ВИТЕ!

АЛИ МЕНИ ЈОШ
НИСТЕ РЕКЛИ
КАКО ЋЕ СЕ
РЕШИТИ СТВАР
СА ПРИНЦЕЗОМ
ЦИЦОМ?

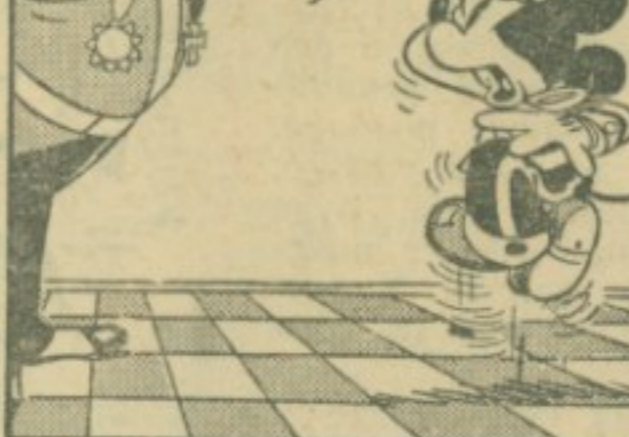
ЈЕС... ПРИНЦЕЗА
ЦИЦА... СТВАРИ
ОДЛИЧНО СТОЈЕ!
ОЈАЈНО! БИТЕ
ПАРА!

АМА, КАКВЕ ВЕЗЕ ТО ИМА
ИМА ВЕЗЕ! С МОЈОМ
ПРИНЦЕЗА... ЖЕНИДБОМ?
ЦИЦА ЈЕ ЋЕРКА
ВУКАЈЛА IV, КРАЉИЦА
КАРИОКА!
А КАРИОКА
ЋЕ НАМ ДА-
ТИ ЗАЈАМ...

...ЧИМ СЕ ТИ БУДЕШ
ОЖЕНИО
ПРИНЦЕ-
ЗОМ
ЦИЦОМ!

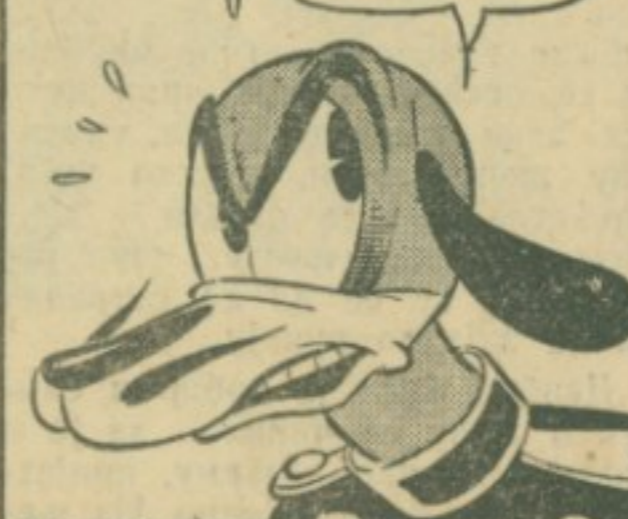
ДОЊАВОЛА! КАКО ЛИ СУ ТО
САМО ИЗВЕЛИ? НА
ОСНОВУ
ЧЕГА СУ
УСПЕЛИ
ДА ИС-
КАМЧЕ
ПАРЕ?

МИХАЈЛО СЕ ИЗМЕНИО... ЈЕ-
ДИОКА ИЗМАЈСТОРИСАО
ЗАЈАМ... МОЈЕ СУ ШАНСЕ
ИЗ ДАНА У
ДАН СВЕ
МАЊЕ!

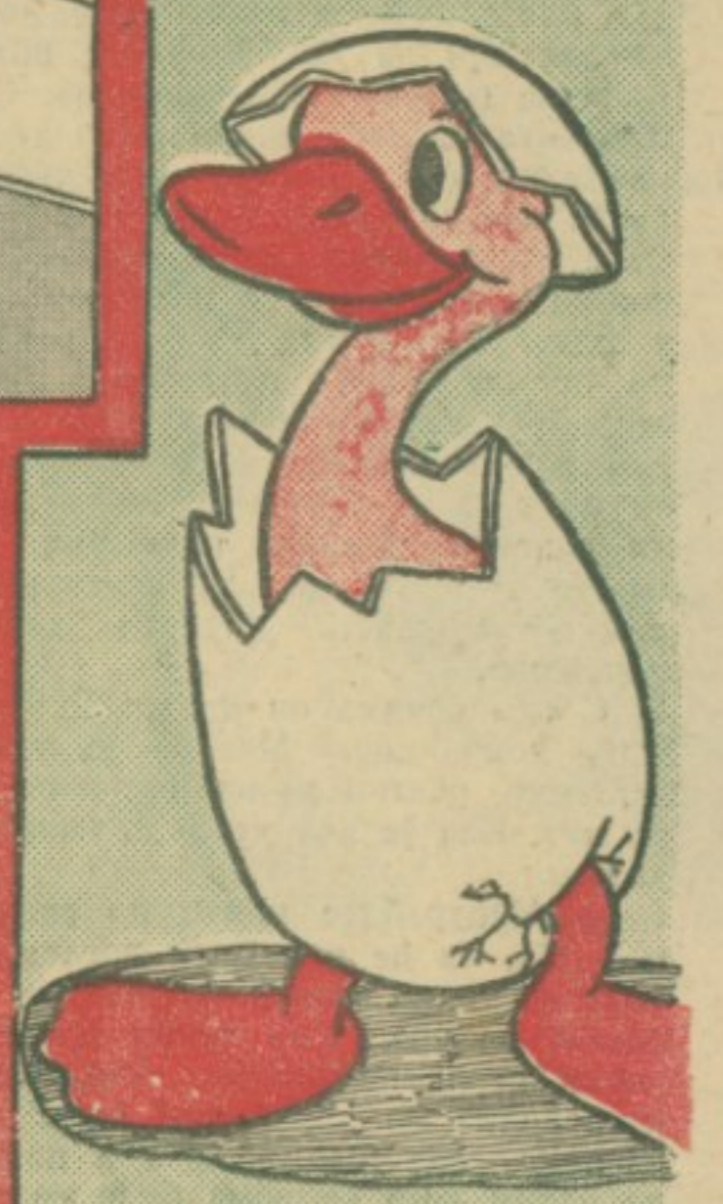

МОРАМ СМЕСТА ДА
СТУПИМ У АКЦИЈУ,
ИНАЧЕ ОДЕ МАСТ У
ПРОПАСТ!

ИДУКЕМ
БРОЈУ:

ФОТОГРА-
ФИЈА

Стенли и Ливингстон

(8)

"Живот под палмама Уиција текао је мирно и срећно, пише Стенли у свом дневнику. Ливингстон се лагано опорављао, а са снагом враћао му се и жеља да настави започети рад. Али, он је имао само петорицу људи и двадесетак метара разних тканина. С том малом залихом он се није могао кренути ни на какав пут."

Већ више година Ливингстон је желео да испита воду која је, по његовом мишљењу, постојала између Албертовог Језера и језера Тангањике. Наиме, он је на основу казивања арабљанских трговаца и путника стекао уверење да су та два језера повезана реком која истиче из Тангањике и улива се у Албертово Језеро, које је на знатно нижој надморској висини. Због тога их је и назвао Горња и Доња Тангањика. Кад му је Ливингстон изложио ову своју претпоставку, Стенли је одмах предлозио да заједнички предузму истраживачки пут по језеру Тангањики.

"Кад бих ја био на вашем месту, докторе, ја бих, пре поласка из Уиција решио то питање... Краљевско географско друштво придаје велику важност решењу проблема везе између ова два језера. Они тврде да сте ви једини човек који то може решити. Ако мислите да бих вам ја ма у чему могао бити од помоћи, само ми речите и ја ћу вас послушати. Додуше, ја нисам дошао у Африку као истраживач, али то питање ме занима и ја сам спреман да вас на томе путу пратим."

Према извештајима ранијих истраживача који су испитивали ток реке Нила и тражили његове извориште, створило се мишљење да је језеро Тангањика његов најјужнији резервоар. Због тога је Ливингстон сматрао да не сме да се

врати у Енглеску пре него што испита тачност ове претпоставке. Он је радо прихватио Стенлијеву понуду да на кружно путовање по језеру пођу заједно.

— Дакле, договорили смо се. Идем, зар не? — запитао га је Стенли на крају тог разговора.

— Ја сам спреман. Можемо да пођемо кад год ви то желите, — одговорио је Ливингстон.

— Ви заповедајте, докторе. И сами видите да вас људи називају "велики господар", док мене зову "мали господар". Према томе, "мали господар" не може да наређује.

Стенли је желео да се Ливингстон што боље опорави, па зато нису пошли одмах на пут. За то време он је имао прилике да добро упозна свог будућег сапутника. Ливингстон је био сушта супротност од онога што је Стенли раније о њему чуо.

"У логору, далеко од цивилизације, човек најлакше и најбрже открива своје слабе стране. Ако је лакоуман, напрасит или себичан, можете бити сигурни да ће у таквим прилика-

ма показати своје недостатке и склоности... Знам да би мени брзо дојало човек рђавог карактера и да с њим не бих могао живети и путовати... Међутим, Ливингстон је био човек кога сам поштовао готово с неком врстом обожавања, а његов карактер изазвао је код мене одушевљење и најискреније дивљење."

Захваљујући томе што је Стенли својим тканинама могао да купије довољно разноврсне хране, Ливингстон се брзо опоравио. Мада му је у то време било већ шездесет година, по његовом одушевљењу за сваки посао који је предузимао, као и по истрајности којом га је извршавао, рекло би се да је много млађи.

"Очи су му биле светлокесте и веома сјајне, а вид оштар као у јастреба. Једино његови зуби одају старост. Проредила их је тврда, опора и једнолична храна Африке. Стас му је нешто виши од просечног, а леђа незнатно згрбљена. Корача веома чврсто, мада му је ход мало отежао, као код људи који су претрпели тешким радом... Кад сам га први пут видео, на његовом

оделу опажили су се трагови крпљења и поправљања, али све што је имао на себи било је изванредно чисто и уредно."

Припреме за пут по језеру нису дуго трајале. Стенлијеве залихе хране и тканина биле су довољне, а чамце су добили од Арабљана из Уиција, с којима је Ливингстон био у великом пријатељству.

Стенлијево и Ливингстоново путовање по језеру Тангањики трајало је двадесет и осам дана и за то време они су прешли три стотине миља. Мада је Ливингстон у шали називао то путовање „пикником“ и излетом, открића која су на њему учинила била су од великог значаја. Јер, све до тада веровало се да је Тангањика везана са Албертовим или Викторијиним Језером и да би ова језера, заједно с рекама које их вежу и током Нила, могла једног дана постати важан водени трговачки пут. Ливингстон се код урођеника распитивао о реци Русизи и од многих је добијао одговор да она истиче из Тангањике и да тече према северу.

"Пошто смо скупили толико ситних појединости о реци Русизи, остало нам је само да је и ми сами видимо. Нашли смо десет снажних веслача и упутили се на истраживање северног дела језера и ушћа реке Русике."

Ушће реке, или можда њен истек, ширило се у неколико рукаваца који су личили на мале заливе. Вода у њима струјала је лагано, тако да Стенли и Ливингстон нису могли одмах да одреде да ли река утиче или истиче из језера. Најзад, кад су открили главни рукавац Русизија и чамцем заплонили реком, брзина њеног тока била је довољно јасна и убедљив доказ да река утиче у Тангањику и да је потпуно искључено да она одводи воду из ње у Албертово Језеро.

"Тако је једном заувек одговорено на питање: да ли река Русизи утиче или истиче из Тангањике, — пише Стенли у свом дневнику. — Ту више не може бити никакве сумње. По својој величини она се не може упоредити с реком Мадагарази. Русизи није и никад

не може ни бити пловна за бродове, сем за мање каное. Једино што је код ње вредно помена то је да врви од кроше, кодила и да у њој нисмо видели ниједног воденог коња, што је доказ да је веома плитка... Завршили смо свој задатак. Могли смо да се вратимо у Уицију."

Још пре поласка на „пикник“ по Тангањики, Ливингстон се сложио са Стенлијевим предлогом да заједно пођу до Уњањембеа, где би Ливингстон могао да узме своју робу послату из Занзибара и где би му Стенли дао велике количине тканина, стаклених зрнаца, пушака и муниције, чамаца и шатора. Поред тога, Ливингстон би имао могућности да се у Уњањембеу одмори и опорави, а за то време Стенли би похитао до Багамоје или Занзибара и тамо организовао експедицију од педесет-шездесет поулданих и добро наоружаних људи, по којој би послао све остало што би Ливингстону било потребно.

Узалуд је Стенли говорио Ливингстону да би за њега најбоље било да се врати у Енглеску, да се тамо одмори годину дана и да се потпуно опорављен врати у Африку да

настави тражење изворишта Нила. На његова наваљивања Ливингстон је увек одговарао: „Не. Не могу. Ја бих, додуше, желео да видим своју породицу. Писма моје деце увек ме узбуде. Али... не могу да идем кући. Морам да довршим оно што сам започео!"

После повратка са истраживачког путовања по језеру, Ливингстон и Стенли остали су у Уицију још четрнаест дана. За то време Стенли је припремао све што им је било потребно за пут, писао нове и допуњавао старе извештаје, писао писма својој породици и пријатељима, као и Џемсу Гордону Бенету. Кад год би помислио да ускоро треба да напусти Уицију, Стенли је осећао да га обузима туга.

"Док будем жив, ти стари зидови, тај трском покривени кров, имаће за мене историско значење. Испред те куће први пут сам срео Ливингстона. На овој веранди слушао сам његове занимљиве приче о далеким и дивним крајевима западно од Тангањике... Трудио сам се да што боље нацртам ту скромну колибичку, да је својим цртежом овековечим."

(Наставиће се)

Термити - гурмани

На острву Баро Колорадо, у зони Панамског Канала, живи много врста термита који показују низ необичних особина. Неки од њих једу арсеник, други нагризају бетон и олово или носе са собом гљивице које им спремају храну.

С тако „талентованим“ термитима, Баро Колорадо постао је центар за испитивање ових инсеката.

Џемс Зетек, директор ове станице, ради и на проналажењу начина за што ефикасније уништавање термита. Досад је извео 35.000 опита, употребљавајући дрво импрегнирано разним отровима. Од око 400 испробаних начина неки су показали извесног успеха, али је већина била само потврда готово потпуно неуништивости термита.

Термити једу дрво због целулозе коју оно садржи. Али, они сами не могу да је сваре, већ је нарочите бактерије које живе у њиховим органима за варење разлажу у облику који термити могу да употребле. Без ових бактерија термити би умрли од глади.

На томе се и заснива један од начина за уништавање термита: трујући бактерије у њима. Али, као што обичне бактерије могу да постану отпорне према пеницилину или стрептомицину, тако и термитске бактерије после неколико доза отрова стичу отпорност и отров онда више не утиче на њих. Тако се једна врста термита са Баро Колорада навикала на дрво импрегнирано арсеником и сад је тај страшни отров само укусан залогај за њих.

Страни се Техничарима Техничара

ВЕРНЕР ВАН ЛОРН

(3)

Диково лице развукло се у осмех. — Одговор је „да“. Ја се чак осећам поносним што своју будућност могу да ставим у ваше руке... па чак и питање женидбе. Одлучио сам да учиним по вашој жељи и спреман сам да пођем кад ви то budete од мене захтевали. Надам се да сте пронашли и остале људе који су вам потребни и да ћемо сви бити задовољни будућим послом.

— Ви сте храбар човек, Диче Бероу. — У странчевом гласу осећао се призив дивљења. — Чак и да сте се одлучили да останете у својој земљи, уверен сам да бисте били у стању да себи створите завидну будућност, мада вас тамо куд идете очекују много веће могућности. Уверен сам да ће будућност показати да је ваша одлука била правилна. Сад идите и нађите за себе неки добар хотел. Кроз неколико дана послаћу вам девојку коју ћу за вас изабрати. Она ће вам донети од мене једно писмо. Ја ћу вам оставити довољно времена да се међусобно упознате, а затим ћете имати да се управљате тачно према мојим упутствима, не тражећи објашњења и не запитујући. Мислим да сам ва" већ казао да ћете ви бити вођа групе која ће олажаје да крене и сви њени чланови примате наређења од вас. Према томе, — додаде странац са осмехом, — мораћете научити да издајете наређења.

С тим речима он пружи Дики нов свежањ новчаница. Младић је, по његовој дебљини, осетно да их има више него први пут. Кад је већ хтео да изиђе, странац додаде:

— Употребите новац по свом нахођењу. Јер, то ће вам бити последња могућност да га на нешто потрошите, а ја вам желим да преостало време проведете што угодније и пријатније. Учините за оне несрећнике из парка или ваше друге познанике све што желите и помозите им на начин који се вама буде свидео. Ако

вам буде потребно још новца, пошаљите некога до мене. Само, не долазите лично. Не треба да имамо никакве везе, све док вас не позovem. А сад, желим вам леп провод.

Дик се осећао као да се буди из неког сна, и то пријатног сна. Узнемиравала га је само једна мисао: ко је девојка коју је странац изабрао, или ће је тек изабрати, и како изгледа?

II

Следећег јутра појави се у новинама оглас којим се тражи једна жена. Испод огласа била је адреса куће у Морган авенији. Дик је осетно како му је за тренутак срце престало да ради. Незнанац је, дакле, путем огласа тражио жену — жену за њега, Дика. Веома пажљиво прочитао је цео текст.

"Изврсна прилика за једну младу даму. Потребно је да буде пунолетна, паметна и са добрим домаћим васпитањем. Универзитетско образовање није неопходно. Треба да буде вољна да отпутује на једно удаљено место без могућности повратка. Поред тога, треба да пристане да се уда за једног способног и паметног младог човека; да се одрекне свих ранијих познанстава. Живеће међу малом групом људи и жена њене народности, без могућности одржавања везе с ранијим домом. Не сме да има ближе родбине. Пружа јој се могућност да живи удобно, па чак и луксузно. Девојка која буде одговарала овим условима неће се показати ако пристане на ову понуду. Велика прилика! Западна Морган авенија 18, соба број 36.

Док је Дик у четвртак увече седео у ресторану, ушла је једна девојка и погледом потражила место. Сви су столнови били заузети и она, обазревши се збуњено око себе, приђе Дики и замоли за дозволу да седне за његов сто. Већ после неколико минута হাসкали су као стари познаници.

Док су после вечере ишли према биоскопу, Дик се осећао као да чини неки преступ. Тих дана требало је да упозна своју будућу жену, а он, уместо тога, осећа задовољство што се налази у друштву непознате, љупке девојке. При разговору договорили су се да се сутрадан опет нађу и да заједно ручају.

Долорес Данбер била је добар и симпатичан друг и Дики се чинило да је и њој, исто толико колико и њему, пријатно да већи део дана буду заједно. Из њене приче дознао је да је и она без при-

јатеља и родбине и с тугом се питао зашто се нису срели пре него што је он примио ону тешку обавезу. Међутим, трећег дана њиховог познанства приметно је да је девојка невесела и некако збуњена. Освртао се плашљиво око себе, као да неког очекује. Најзад, рекла му је збуњено:

— Криво ми је, Диче, што сам овако поступала с вама, али тако ми је било наређено. Видите, мој послодавац рекао ми је да треба да се упознам с вама и да што је могућно дуже будем у вашем

друштву. Рекао ми је, такође, да љу преко вас упознати некога. Кога, ја то не знам, али он каже да ћете се ви одмах сетити кад дознате да долазим од једног човека велике главе који живи у Морган-авенији и да носим писмо.

Дик је за тренутак занемео, а затим се насмејао збуњено, осећајући се помало нелагодно. Кад се мало прибрао, он јој је испричао о својој погодби са човеком из Морган-авеније.

Чудни странац успео је да оствари своје обећање: њих двоје су се срели, били су три дана готово стално заједно, упознали се и спријатељили, и не знајући да су они главни јунаци тог инсценираног позоришног комада.

Да би испунили дату обавезу и странчева упутства, склопили су брак већ су-

традан ујутру. У писму које му је Долорес предала налазио се само још један налог: да у четвртак у 10 часова пре подне буду у Морган-авенији. Остало им је, значи, још само пет дана.

Мада за тих пет дана оно осећање нелагодности и збуњености није ишчезло, они су ишли заједно да гледају сваки филм, сваку позоришну и оперску претставу, као да су желели да што више уграбе од тог живота који им раније, због сиромаштва, није био приступачан и кога ће веома брзо морати да се лише, и то заувек. Дик је узео у најам један аутомобил и они су се сатима возили по околини града. Кад је дошао четвртак, обоје су већ били уморни од те трке да виде и доживе што је могућно више. Рано ујутру прешли су праг странчеве собе и он их је дочекао са осмехом.

— По вашим лицима видим да сте се лепо забављали, или бар да сте се трудили да се забављате. Па, шта мислите о мом избору?

Његово питање збуњило их је обоје. Најзад, Дик проговори:

— Ја сам потпуно задовољан, господине. Мислим да је Долорес трезвена девојка и човек се мора пријатно осећати у њеном друштву.

Странац више није питао.

— Овде су ваше инструкције, Диче. Отсада, ви ћете давати сва упутства, а ја ћу се држати по страни. Мислим да ће се остали осећати угодније ако наређења буду примали од човека њихове народности. Проучите их пажљиво, тако да можете, кад стигнемо на пристаниште, да их издајете као своја наређења.

Дик се одмах удубио у проучавање читаве хрпе исписане хартије. На једном листу била су имена седам брачних парова, с бројем кабина на броду у којима ће становати. Његово име било је на почетку списка. Сва остала упутства односила су се на пловидбу.

(Наставиће се)

Прва велика ноћна поморска битка

Славу коју је Наполеон стицао на копну све је више бацала у засенак слава коју је Хорацио Нелзон задобијао на мору, кршећи снаге императорове морнарице. Дању и ноћу, преко 400 енглеских ратних бродова, на којима је у то време било око 120.000 морнара, пловидо је свим морима света, али главну групу предводио је контраадмирал Нелзон. Тражећи Французе, он није остајао скрштених руку. Непрестано је вежбао своју моччад и договарао се са својим официрима како да дочекају француску флоту кад се с њом сускоче. Једнога дана рекао им је: „Ваш је главни задатак да победите, а онда да што боље искористите задобијену победу“. Да би постигао овај циљ, он је поделио своју флоту, која је имала тринаест бојних бродова са 1.012 топова и око 8.000 војника, у три групе: двома групама био је задатак да навале на француске ратне бродове, а једна је имала да изврши јуриш на бродове с провијантом, јер је искусни адмирал добро знао колико ће штете нанети Наполеоновој копненој војсци ако уништи баш те бродове.

— Ако успемо, Европа ће бити изненађена, — узвикнуо је капетан Бери кад је чуо ову замисао свога адмирала.

— Нема ту „ако“ — рекао му је Нелзон, — јер ћемо ми несумњиво успети, само не знам ко ће преживети да извести отаџбину о тој победи.

Били су жарки летњи дани. Француска флота, која се састојала од тринаест бојних бродова са 1.196 топова и око 11.300 момака, под командом адмирала Бријеса, допловила је 1 јула 1798 године пред А-

лександрију, где је допратила Наполеонову војску, али није могла да улпови у луку, јер је она била занемарена и оштећена због непажње Турака. Зато је Бријес био принуђен да своје бродове усидри у бојном реду у луци варошице Абукира, седамнаест километара северноисточно од Александрије. Наполеон је одмах осетио колико је то незгодно, па је расписао награду од 10.000 франака ономе који нађе начин како да његова флота улпови у александријску луку. Али, нико се није јавио.

Најзад је дошао 1 август 1798 године. Тога дана, око три часа после подне, пред Абукиром се појавила Нелзонова флота, а већ око шест и по тишину летње вечери проломиле је страховита топовска паљба са обе стране. Помрчина која се брзо спуштала била је ишарана блеском ватре из топова. За непуну четврт часа, два француска бојна брода остала су без једара, а и остали су били прилично оштећени. У осам часова спустила су заставе још три брода. Али, у том тренутку пушчана ватра с француског брода ранила је Нелзона у главу. На енглеском адмиралском броду зачас је завладала клонулост, али је лекар убрзо изјавио да рана није смртоносна, па је то Нелзонову моччад бацило у још већи борбени занос. Борба је постала све жешћа. Није прошло много, а француски адмиралски брод „Оријент“ букнуо је у пламену. Победоносни поклаци на енглеским бродовима одјекивали су све јаче, не само због тога што је горео „Оријент“, него и због Нелзона, који је, блед и тетурајући се палубом, издавао наређење да се сви чамаци по шаљу непријатељу у помоћ.

Пламен са „Оријента“ и ме сечина која се у то време појавила обасјавали су страшно ратно попрште. Али, ни француски адмирал није попуштао. Јуначки се опирао непријатељу, на ко је већ имао три ране. Ни за тренутак се није мицао с командног места, све док га граната из енглеског топа није оборила. Одмах до њега пао је мртав и његов капетан Казабјанка. Француски морнари, када су видели да се пожар на „Оријенту“ не може угасити, поскакали су у узбуркано море. Али, не сви. Дobar део оних који су скочили у море спасли су енглески чамаци, а они који су остали на запаљеном броду пуцали су и даље, док ватра није захватила одељене муниције. Настала је страшна ховита експлозија, а затим је стра тренутак завладала мукла

тишина, коју је проламало рушење јарбола и бес узбурканих таласа.

На енглеским бродовима сви су мислили да је борба завршена, али се наједном на француском броду „Франклин“ развила застава заповедника и битка се поново разбеснела. У зору, само су још два француска брода имала развијене заставе, али су убрзо и они, заједно с неким мањим бродовима, напустили бојиште и кренули на пучину.

Плен смрти у абукирској бици био је страхан: Французи су имали преко 5.000 мртвих и око 3.000 рањених и заробљених, а Енглези око 900 мртвих и рањених.

Један део великог јарбола с француског адмиралског брода „Оријента“ извучен је из мора и од њега је направљен мртвачки сандук, који је послан Нелзону на дар, с тим да, кад умре, буде сахрањен у овом свом ратном трофеју. Нелзон је примио дар и чуввао га је до свог последњег часа у својој соби.

Морал француске војске у Абукирској бици био је на висини. Момчад се храбро и пожртвовано борила, али ништа је било довољно извезбана и дисциплинована. Енглези су победили јер су вешто применили сва искуства ратне вештине на мору. Нелзонова победа код Абукира онемогућила је Наполеону да извуче ма какву корист из победа које је задобио у Африци, а Енглезима је осигурала господство на мору.

ЦВЕЋЕ УЧРАС

Цвеће спада међу најлепше украсе природе и уколико је човек у току развитка стицао више смисла за лепо, утолико је већу пажњу обраћао цвећу. Кинто је цвећем себе и свој дом, па је почео и да га гаји, док најзад, вештачким укрштањем, није успео да депотом боја и облика превазиђе и саму природу.

Још стари Грци и Римљани много су полагали на цвеће. Римски цар Тиберије, у I веку наше ере, подигао је прве стакларе, те је у свако доба године имао свежих ружа, којима су кићене царске одаје.

Нарочито много врста цвећа пренесено је у Европу са Истока, за време крсташких ратова — из Мале Азије, Персије и Индије. Половином 15 века у Европу је пренесен и каканфил, али се не зна тачно где је његова постојбина. У 16 веку у Европу је донета и лала, која је дуго била „краљица цвећа“. И „петлова креста“ сматрана је у 17 веку за скупоцено цвеће. Данас љутићи нису више на цени, али није увек тако било. У своје време град Марсеј такмичио се с Холандијом у одгајивању љутића.

Назив „краљице цвећа“ лали је преотела орхидеја, чији су лепи и необични цветови плаћани гомилама злата. Леп-

ши примерци орхидеје и данас су веома скупи, мада наравно не достижу оне раније, баснословне износе. Орхидеје се сад гаје у много повољнијим условима и у већим количинама, па су им и цене при-

ступачније. Но, и данас има ретких примерака овог цвета који су за велику већину љубитеља недостижни. Најлепши природни примерци орхидеја расту у тропским прашумама, где за то постоје идеални услови: влажан ваздух и јако сунце.

Мале занимљивости

ИЗ ЖИВОТИЊСКОГ ЦАРСТВА

Ова животиња чудног изгледа живи далеко од наше земље, чак у Тасманији, у југоисточној Аустралији. Може да буде дугачка до 60 сантиметара, од чега готово четвртину долази на њен водоравно спљоштен реп. Има густу, меку и масну длаку, која спречава квашење тела. Ноге су јој кратке, а међу прстима налазе се пловне кожнице. Има кљуи сличан пачјем. Уши су јој без ушних шкољки, а може да их по потреби и затвори. Живи поред мирних вода. На обалама таквих река она својим јаким канџама ископа

јазбину, коју обложи лишћем. Од ње се гранају многобројни ходници. Неки од њих иду и испод површине воде. Плива одлично. Храну врло спретно тражи кљуном у муљу. Једе разне водене животиње, као што су пужеви, шкољке, црви и ларве инсеката.

Знаете ли како се зове ова животиња?

(денлачк)

ЛЕПТИР — ЧОКОЛАДА

У Бразилији живи једна врста лептира које становништво назива „летећи мирис“ или „лептир — чоколадс“. Наиме, исхраи,

тај сићушни лептир има крила боје чоколаде, а кад лети од њега се шири мирис који потсећа на мирис млечне чоколаде.

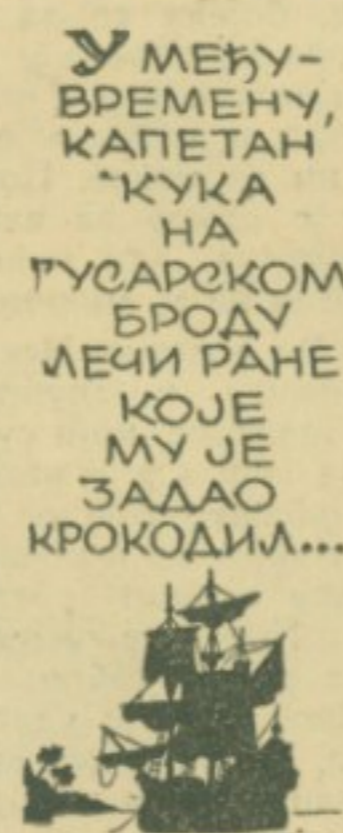
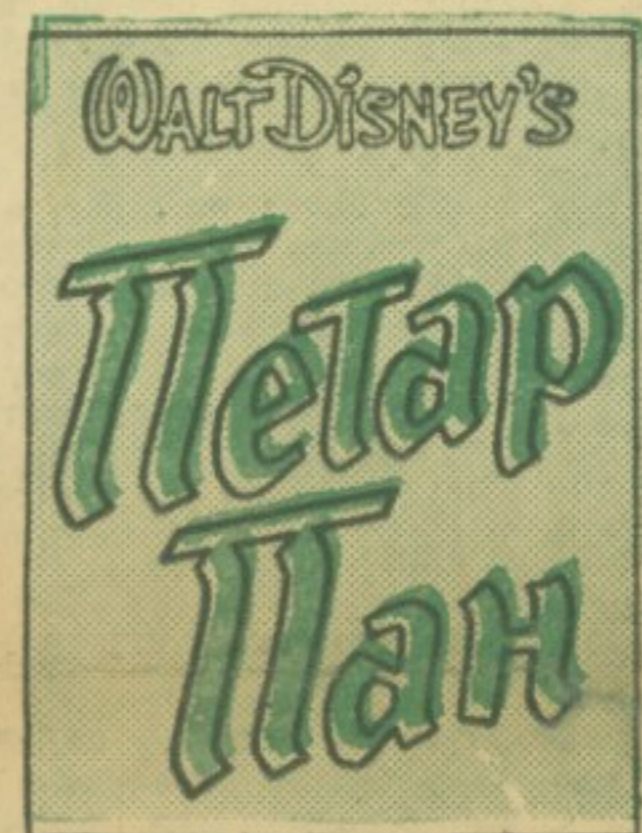
САМОУКИ ПОЛИГЛОТ

Џон Оксли (1779—1854), из енглеске грофовије Јорк, био је један од ретких талената за учење страних језика. Он је потпуно сам научно сто двадесет језика. Кад је имао 65 година, Оксли је изгубио једно око, а ипак је после те несреће научно још двадесет источњачких језика и дијалеката.

„КРВНИ ОТИСЦИ“

Недавно су откривене извесне појаве у крви које су карактеристичне за сваког појединог човека, као што је то случај и са отисцима прстију. Ова карактеристична обележја у крви названа су „крвним отисцима“.

„Крвни отисци“ уствари су нека врста шара које настају груписањем колонијних честица у крвној плазми, и то под утицајем електричног поља. Те шаре различите су код сваког човека и по њима, као и по отисцима прстију, може да се утврди идентитет сваке личности. Међутим, овај метод утврђивања може да се примени само код здравих особа, јер се изглед „крвних отисака“ мења за време болести, као и услед нагле промене у

Борба са ОКТОПОДОМ

Међу морским разбојницима једно од првих места заузима ајкула. Та нема, са својим страшним зубима, у стању је да човека пресеке надвоје. А усто је и необично брза, тако да јој је тешко умаћи. С њом се може мерити само још једна морска животиња — октопод. Има људи који су из борбе са ајкулом изишли као победници, али се мало њих може похвалити да су умакли живи из загрљаја октопода.

То чудовиште има осам дугих кракова, који му се грањају око уста. Огромна је снага тих кракова. Они октоподу служе истовремено и као руке и као ноге, а њихови браци, винугани покретни потсећају на кретање змије. Он их често опустити и тада лежи непомично на каквој стени, као да је мртав. Али, баш тада је најопаснији. То он вреба жртву, спреман да, као муња брзо, испружи своје пипке и стегне је у загрљај. Да би се што боље прикрио, он понекад мења боју — према позадини. Може да буде црвенкаст, савином црвен, плав, таман са потпуно црним пругама итд.

Кад му ова варка успе и жртва, не слутећи лако, приђе стени на којој он лежи, зачас је зграби један од његових пипака и — нема јој више спаса. Са унутрашње стране сваког пипка налазе се два реда сисалки, које се прилику око жртве као неке огромне пипавице. Исте такве, само много веће, сисалке налазе се и око уста, а у устима велик, кукаст кљуун, као у папагаја, који кид парче по парче од ухваћене животиње.

Октопод прождриде и вари своју жртву неперватном брзином. Његов стомак претставља страхан механизам, у коме

киселине брзо растварају све што унутра дође.

Из стања привидне обамрлости и непокретности, октопод може да се снажним замахом уназад одбаци читавих тридесет метара, брзином коју људско око не може пратити. То он обично ради кад жртва неће да приђе ближе, надомак кракова. Он је, усто, и мајстор камуフラже. Не само што мења боју, према боји околине, него испушта и неку плавкасто-црну течност која му служи као заклон да би се што више приближио плену.

Тешко је убити октопода. Отсеците му један пипак, остају му други седам. Можете га пресећи такође напола, па ипак ће се обе половине и даље борити. У то су се уверили многобројни ловци бисера. Један од ретких који је жив изашао из страшних загрљаја ове немани, Швеђанин Виктор

Берге, дао је занимљив опис борбе са октоподом.

Берге је још као четрнаестогодишњи дечак отишао на море, а у осамнаестој је постао ловац бисера у Јужном Мору. Преко двадесет година провео је он на овом тешком и опасном послу, ронио на безброј места и кретао се миљама по морском дну. Преживео је борбу са ајкулом, али сусрет са осмочкрамним чудовиштем остаће му у сећању као најстрашнији догађај у животу.

Десио се то у Макасарском Заливу, поред обала Борнеа. Пошто му се учинило да је морско дно богато шкољкама, Берге је одлучио да зарони. Дубина је износила око четрдесет метара. Док се опрезно кретао по дну, између коралних масива, осетио је одједном на мишици лак додир. ОDMAH је знао шта је по среди. Брзо је извукао нож, оштар

као бријач, од кога се никад није растајао, и размахнуо око себе. Имао је срећу. Првим потезом пресекао је два октопово крака. Али, остало их је још шест. Два су га одмах зграбила за ноге.

„Немам речи да опишем ужас који ме је у том тренутку обузео, — прича Берге. — Било је мрачно, али там могао да назрем неку безобличну масу и краке свуд око себе. Лепо сам видео и она два отсечена. Кроз главу су ми пролетале црне слутње. Већ сам гледао своје другове горе, на броду, како извлаче пресечен конопач и црево за ваздух...”

Гњурац се борно као аутомат. Били су то више инстинктивни, него свесни покрети. У пипцима чудовишта, који су га са свих страна хватали, лично је на беспомоћно дете у рукама дива. Шлем и оловна плоча на грудима причинјавали су му несносан бол. Ипак, руке су му биле слободне и он је размахивао својим ножем, покушавајући да пресеке још који од кракова.

„Падало ми је на ум да прибегнем и последњем средству и да четири пута повучем за конопач, што на језику гњураца значи: вуци док не пукне ужо! Али, бојао сам се да се конопач и цев за ваздух не улетује у коралне гране, којих је било свуда околно. Тада би тек био беспомоћан у загрљају чудовишта”.

С муком се одржавао усправно; А то је најважније, јер иначе ваздух уђе у одело, изгуби се тле под ногама и — са човеком је свршено.

Чудовиште као да је знало да му највећа опасност прети од ножа. Чим би Берге замакнуо да удари, оно би га снажно повукло, тако да би он изгубио равнотежу и промашио. Приликом сваког животињиног трајаја, тешки шлем лупнуо би га по глави, а тело би ударило о стене. Вола је била потпуно црна од „мастила“ које је октопод испустио.

Кад се, после извесног времена, вода мало разбистрила, Берге је јасно видео очи чудовишта како га нетрпељиво посматрају. А према њему вијуга се и пружа читава шума „руку”.

Борба је већ доста дуго трајала и човек је почео да малаксава. Одело му се цепало од додира с коралним гребеном, а у глави му се вртело од сталних удара тешког, челичног шлема. Осетио је да више не може да се држи на ногама. И кад га је један јачи талас подухватио и дигао са земље, знао је да више нема одлагања. Грчевито је дохватио конопач и цев за ваздух и четири пута снажно повукао...

Тада је изгубио свест. Кад је дошао к себи, лежао је на палуци, а над њим се наднео његов друг, Полинезијанац Ро. Он му је у неколико реченица испричао шта се десило од тренутка кад је повукао конопач.

Као искусан ловац бисера, Ро је и пре датог знака осећао да доле нешто није у реду, али није смео ништа да предузима, бојећи се да живот гњураца не доведе у опасност. Кад се конопач и четврти пут затегао, повукао је одмах, али ни да макне. Позвао је човека с пумпе за ваздух да му помогне, али конопач нису подигли ни за милиметар.

Тада се Ро досетио. Искористио је дизање и спуштање брода на таласима, који су постајали све јачи. Он је неколико пута окренуо бродиче око котве, док конопач и црево за ваздух нису стајали потпуно усправно. Потом је наредно морнарима да их добро затегну кад брод буде у удубљењу таласа. И, наравно, океан је био јачи од октоповоде снаге...

Гњурац су извукли полумртвог, бесвесног, с деловима пипака око ногу. Скинули су му шлем. Лице му је било крваво, а руке и ноге потпуно обнажене. Одело му је висило у ритмама.

Берге је с неверицом посматрао људе око себе. Чинило му се да је читаву вечност провео на морском дну и да су људска лица око њега и једрилица на чијој палуци лежи — само привиђења. Као да се вратио са неког другог света. „Кад би се неко изненада повратио из мртвих, осећао би се вероватно као ја тада” — завршава Берге свој опис с страшних догађаја.

Занимљива мимљевца ГОШЛОТИ И СХРАНИ

Постоји више савета да се човек заштити од врућине и што их има за лечење кишавице. Али, ови савети већином нису ни тачни ни употребљиви, јер леки нису ни добри по здравље. Изнећемо овде неколико примедба које су засноване на научном испитивању.

Да ли лети треба јести лакшу храну? — Обично се мисли да човек дакле подноси врућину кад мање једе. Али, увидело се да се многи људи лети осећају троји баш зато што не једу довољно. Лекари се слажу у томе да наша потреба за храном не зависи од температуре, већ од количине калорија која нам је потребна. Ако радимо исте послове као и зими, потребна нам је и иста храна.

Да ли треба јести хладна јела? — Количина топлоте коју храна даје мање зависи од температуре јела него од калорија коју оно развија у организму. Кад једете топлу хра-

да надокнади губитке услед знојења.

Треба ли се уздржавати од јаких пића? — Ефекат грејања алкохолом зависи од узете количине. Ако се много пије, човеку ће бити много и врућина. Али ако се пије умерено и мало, онда то нема никаквог утицаја.

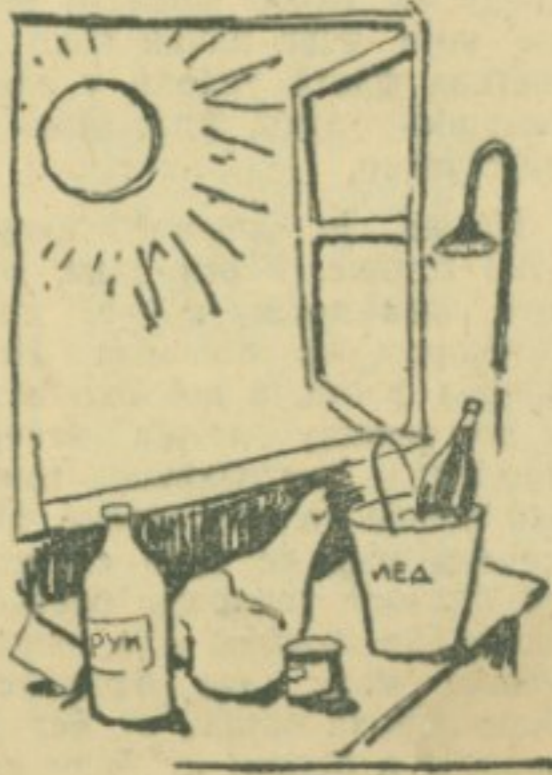
Да ли људи боље подносе врућину од жена? Нека се читаоци не љуте, али наука је доказала обротно. Сем тога, физиолози сматрају да бодесне и депримиране особе теже подносе врућину од здравих. Дебели људи више пате од мршавих. Исто тако, после извесног доба старости врућина се теже подноси.

Да ли човек мање осећа врућину кад мирује? — Не. Испитивања су показала да здрави људи много више осећају врућину кад су неактивни, него кад раде.

Да ли је опасно бити непосредно изложен струји ваздуха од вентилатора? — Ни најмање. Чак је то врло добро. Вентилатор помаже да се зној испарава и да се одагна слој врелог ваздуха око тела, који га обавија као неки ортач. Да би дејство било јаче, ставите вентилатор на под.

Je ли опасна нагла промена температуре? — Да би то тврђење побиле, лекари су једну групу студената претстали из хладне одаје у топлу и обротно. Није било никаквих последица. Покушао је то исто са лицима оболелим од срца и крвних судова. И код њих је прилагођавање новој температури било лако и без икаквих последица.

Да ли хладни тушеви освежавају? Научници тврде да млади тушеви много боље освежавају. Али, истовремено препоручују један начин који ће вас много једноставније освежити: замочите руке до лаката у свежу воду, која не сме бити много хладна.

ну, очевидно унесите и малу количину топлоте. Али, хладно пиће, на пример, више ће вас загрејати него врућа пића чорба без меса, јер месо, макар и хладно, има више калорија.

Треба ли избегавати свињско месо? — Не постоји никаква опасност ако једете свињско месо које је добро кувано или печено.

Да ли хладна пића смањују температуру тела? Утврђено је да ледена вода не освежава, јер врши извесне поремећаје у механизму који регулише температуру тела.

Постоји ли лети потреба за већом количином соли? — Многи сматрају да је потребно лети више соли јела, да би се надокнадила со која одлази знојењем. Али, ако одрасла особа поједе 10—15 грама соли дневно, то је сасвим довољно

Индустријски град

У коме нико не живи

У америчкој држави Илиноис налази се град Клиринг. У њему, у разним фабрикама, ради око 20.000 радника. Град има болницу и ватрогасну чету, али нема ниједну зграду за становање. Радници запослени у Клирингу долазе сваког јутра из ближе и даље околине.

ВЕРОВАТИ

Први војвода од Болтона (1625—1699), из Венслеја, у Енглеској био је познат као човек који веома споро једе. Он је обедовао свега једном дневно, али тај његов оброк трајао је цитих дванаест часова. Починио је у два часа по подне, а завршавао се обично у два часа по поноћ.

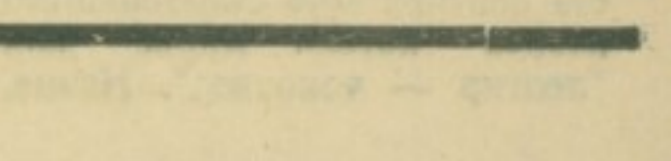
МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ КОЈИ МОРА ДА СЕ ШИША

Чаранго, боливиски национални инструмент који потсећа на индијански укееле, прави се од дрвета или од оклопа мале животиње арманила. Мада чаранго направљен од оклопа арманила није реткост, примерак Боливијанца Цо-

на Грина право је „чудо”. Чаранго Цона Грина мора да се „шиша” једном годишње, јер на оклопу арманила од кога је инструмент начињен влакна и даље расте. Ову чудну појаву нико није успео да објасни.

ЦЕО ЖИВОТ ПОД МАСКОМ

Тајни достављачи камерунског султана, такозвани чиндаси, приморани су да од првог дана ступања у службу носе маске које не смеју да скину ни за време спавања. Они се ни између себе не познају, јер је сваки чиндас из другог

ВЕШТАЧКИ ОКЕАН

За ПОДМОРНИЦУ НАУТИЛУС

Јуна месеца прошле године, на једној скромној свечаности, тадашњи претседник САД Труман објавио је велику новост: почетак изградње дивовске подморнице „Наутилус”, првог возила на атомски погон. Од тога дана десетине најбољих инжењера и стручних радника прионуде су на посао да, уз помоћ најсавршенијих машина, остваре ову смелу замисао.

Није прошло ни месец дана, а на једној од најпроектнијих америчких аутострада забрањено је застајање свих возила, и то на деоници између Албанија и Сиракузе, у савезној држави Њујорк. Возачи који су ту пролазили приметили су, недалеко од места Вест Милтона, једно чудно градилиште. Пањуим је нарочито привукло десетак високних, витких и у круг постављених челичних skeла, између којих се ускоро појавио неки необичан грађевински објект, који је издалека личио на огромну фудбалску лопту.

Челична лопта стално је бурила и расла — и у ширину и у висину. Празници су нагађали шта би то могло бити, па су се убрзо почеле испредати најфантасичније приче и најнемогућнија тумачења. Ста новинство се узнемирило, тако да су надлежне власти најзад биле принуђене да одаду ову, дотле добро чувану, тајну. У једном кратком званичном саопштењу јавност је обавештена да „фудбалска лоп-

та” није ништа друго до један минијатурни „вештачки океан”, у коме треба да се испроба издржљивост и „послушност” првог атомског мотора израђеног за подморницу „Наутилус”.

Челично тело подморнице већ раније је било завршено у бродоградилшту Кротон, око 200 километара удаљеном од Вест Милтона. Поодавно је завршен и атомски мотор, али он пре краја ове године неће бити стављен у дивовско тело подморнице. Он тек има да издржи једну дугу и врло тешку пробу.

Пре почетка практичног испробавања мотора, стручњаци су морали да воде рачуна о две врло важне ствари: мотор је требало испробати у његовом будућем елементу, дакле у слајој морској води; и, друго, оловни покривач којим је мотор обложен морао је бити у стању да до краја пробе остане потпуно неопштећен, јер би у противном из мотора избијали атомски зраци, који би озбиљно угрозили читаву ближину и даљу околину места на коме се опити врше.

И тако је пала одлука да се створи „вештачки океан”. Убрзо је никла она чудна, лоптаста конструкција од челика, висока 75 метара, у коју су читави каравани аутомобилских цистерни пуна три месеца сипали морску воду, док нису усугли равно 200 милиона литара.

Прошло је већ више од четири месеца откако је први атомски мотор забрујао у „вештачком океану”. Из специјалних кабина, добро изолованих дебелим слојем олова, читава војска стручњака даноноћно посматра и контролише његов рад. Ако мотор издржи пробу, тада ће подморница „Наутилус”, која је своје име „позајмила” из чувеног Жид Верновог романа „20.000 миља испод мора”, кренути већ почетком идуће године на свој први велики пут.

Према прорачуну конструктора, „Наутилус” ће се кретати брзином најмодернијег разарача. Под водом ће моћи да

развије брзину до 60, а на површини и до 100 километара на час.

Срце атомског мотора претставља једна релативно мала „атомска пеп”, која своју топлоту преноси на извесну количину течног метала. Тај метал креће се око специјалних цеву напуњених водом и том приликом у њима се ствара пара, која преко једне турбине покреће пропелере подморнице. Овај атомски реактор је, због свог оловног оклопа, знатно тежи од дизеловог мотора, али зато подморница не мора да носи никакво погонско гориво. Јер, са свега једним килограмом уранијумског пуњења „Наутилус” ће моћи неколико пута да обиђе око Земљине кугле. Другим речима, енергија коју даје један килограм атомског горива равна је, према прорачуну стручњака, енергији која се добија од 2.600.000 килограма каменог угља.

Радар ОТКРИО ПОСТАНАК ТОРНАДА

Помоћу радарске филмске камере недавно је снимљено „рабање” и ширење једног торнада. Том приликом метеоролози су на радарском екрану могли да прате путању торнада и да открију нека занимљива податке о месту настајања и разорном дејству ове елементарне непогоде. Они су утврдили да се торнадо, који уствари настаје од олује с грмљавином, рађа на овом месту преко кога је непогода тек прошла. Занимљиво је и откриће да непосредно пред настајање торнада муње постају јасније и оштрије. На радару је могао јасно да се запази како се с места непогоде издиже „реп”, који се ускоро претворио у страховити ваздушни ковитлац.

Научници се надају да ће на овај начин бити у стању да унапред одреде правац кретања торнада и да благовремено опомену становништво чију ће територију торнадо захватити.

ПЕРА ДОВРИНОВИЋ

1853-1923

Из скромне берберске раднице мајстора Добриновића изишла су два великана српске драмске уметности. Из ње је на позорнице даске отишао један калфа — дошнице чувени глумца Тоша Јовановић, а после ње-

га и један шегрт — мајсторов син Пера.

То се догодило у другој половини 19 века, кад су ударани темељи српске драмске уметности. У то време, после првих аматерских претстава, у Београд су почели да пристижу даровити професионални глумци, као што су били Лаза Телечки, Димитрије Ручовић, Мидка Гргурова и други. Но, није био редак случај да су у позориште и даље долазили млади људи непосредно са заната или из трговине. Као у свакој културно младој средини, тако су се и код нас многи одавали глумачком позиву наоко нису имали претходног глумачког образовања. Доцније, практичним радом на сцени и захваљујући таленту, они су често постигли велике успехе. Један од њих био је и Пера Добриновић, од чијег се рођења ове године навршава сто година.

Гледајући претставе на којима је публика одушевљено поздрављала некадашњег калфу његовог оца Тошу Јовановића, млади Пера изабрао је глумачки позив за свој животни циљ. Тако је једнога дана постао питомца новостројне београдске глумачке школе, а крајем 1870 године већ је уврштен у ред глумца.

Омалени и наоко неугледни Пера, чију обдареност још нико у позоришту није запажао, није био задовољан спремом коју је изнео из глумачке школе. Он је тежио за новим знањем, па је једнога дана поднео управни позоришта молбу да му се дозволи да настави школовање у иностранству. Оваква молба мора да је јако изненадила ондашњег управника Мила Симића. Млад човек, тек има деветнаест година, а већ жели да се усавршава у иностранству! Перина жарка

жеља није била испуњена. Молба је решена кратким административним поступком. На њеној полеђини написане су само две речи: „У акту!“

Кад је београдско Народно позориште запало у тешкоће, донесена је одлука да од 10 јуна 1873 године обустави рад. Млади Пера прелази тада у Српско народно позориште у

Новом Саду, где убрзо, стиче своју публику и у току времена постаје веома цењен.

Глумачко дело Пера Добриновића опсежно је и велико, али његова биографија није ни разноврсна ни обимна. Он је знао само једно: рад, неуморан рад. Стрпљиво је студирао улоге, тако да је његова слава била саздана колико на ретком глумачком дару, толико и на огромном труду.

Озбиљно студирање улога у оно време није било лако. Новосадско Српско народно позориште често је гостовало по Војводини. Према тадашњим приликама и обичајима, губило се много времена не само у току спорих путовања колима, а и кијунут и пешке, већ и приликом обавезних дочека, испраћаја, свечаних ручкова и вечера. Ове церемоније, без којих се није могла замислити ниједна турнеја, одузимаће су глумцима драгоцен одмор и скраћивале време за студирање улога. Па ипак, Добриновићев таленат брзо је избио на површину, тако да се о ње му почело говорити и писати као о значајном глумцу кад му је било свега двадесет и неколико година.

Пера Добриновић носио је велик репертоар: од Стерије и Косте Трифковића до Шекспира и писаца ондашњег европског савременог театра. Кад га је један пријатељ, приликом његове 25-годишњице, запитао шта је највише а шта најмање, на позорници „бивао“ Пера му је одговорио: „Све, брате, само не Добриновић!“ Гиме је уметник хтео да каже да је на сцени потпуно одбацивао своју личност и уживљавао се, целим својим бићем, у унутрашњи лик особе коју је на даскама претстављао.

Скоро цела Добриновићева делатност била је везана за новосадско Српско народно позориште, чији је био глумач, редитељ и управник Тек пред Први светски рат, он долази у Београд.

Године 1923 Перу Добриновића позвали су у Нови Сад да учествује на прослави десетогодишњице премијере Трифковићевог комада „Љубавно писмо“. Он је у Нови Сад отпутовао, али се у Београд није није вратио. Умро је, као Молијер и многи други глумци — у кући у којој је био свој век провео. Припремајући се у свлачионици да изиђе пред публику, седамдесетогодишњи Пера Добриновић пао је од срчане капи и издахнуо.

ИМЕНА КОЈА ГОВОРЕ

Преко сто хиљада малих насеља расуто је широм целог Мексика. Та сеоца од по 200 до 300 становника постојала су још пре доласка Колумба у Нови Свет. Мада у многим од њих данас више нема ниједног Индијанца, имена насеља већином су индијанска. Та имена, преведена на наш језик, могу нам се учинити чудна, чак можда и смешна, али нам она јасно показују колико су Индијанци били везани за земљиште на коме су подизали своја насеља и колико су били зависни од читаве околине.

Није тешко погодити да су некадашњи становници Копапангоа често били приморани да се бране од отровних змија, јер име њиховог насеља значи — „место емрскане змије“ Индијанци из Кенка изгледа да су се поносили тиме што се њихово насеље налазило на раскрсници многих сеоских путева јер у преводу то име значи — „у средини“. Темоајан је насеље подигнуто на једној узвицини. Тешко је закључити да ли су суседи сажаљевали или се потсмевади његовим становницима кад су му

дали то име, које у преводу значи — „где они иду узбрдо и низбрдо“.

Ипак, међу тим насељима највише има оних чија имена говоре о плодности или сиромаштву околног земљишта. Становници Чилтекијатла изгледа да су волели да једу љуту храну и да су у својим баштама саднили паприке, јер име њиховог села значи — „место с много малих првених паприка“. Око Табаскоа поља имају довољно влаге и због тога су га стари Индијанци и назвали „земљом где су њиве увек влажне“. Међутим, Индијанци из насеља Зоквила нису били тако срећни. Њихово насеље лежи у мочварном и блатном крају, тако да му то име, које значи „у блату“, сасвим одговара. Миахатлан је некад било насеље земљорадника, који су гајили разне врсте жита. Огуда је оно и до данас име које у преводу значи — „у непосредној близини арна“. На полуострву Јукатану било је, изгледа, веома много јуке, украсне биљке с крупним белим цветовима као код крина. Због тога је Јукатан и добио своје поетично име, које значи — „место где се седи јука“.

Многа насеља носе имена животиња. У Мексикоу и данас има насељеника које се зову: Јелен, Зеца, Змија, Шкорпион, Врабац, Жаба, и то без икаквих других додатака. Међутим, нису ретка ни насеља која су добила име по томе што је у њиховој околини било животиња од којих су Индијанци имали корист или штете. Тако име малог села Тукстле значи — „место где зечева има у изобиљу“, а Чаполе — „место где има много морских ракова“. У околини Атикапотцалка свакако је у давна времена било много мрва, јер то име уствари значи — „земља коју су издигли мрави“.

Имена старих насеља која су се очувала све до данас говоре нам и о здравственим условима под којима су Индијанци живели, па чак и то да су они знали да топли минерални извори могу да лече неке болести. Насеље Атотонилко свакако је некад било нека врста бање, јер на индијанском језику то име значи „место где има топле лековите воде“. У насељу Симатан вероватно је некад владала епидемија шуге, па су га због те болести Индијанци и назвали — „место свраба“. Међутим, тешко је погодити каква је несрећа — епидемија или можда каква страшан покољ — навела старе становнике Миктланкуахтла да своје село даду име које значи — „место пуно мртвих људи“.

ШТА СЕ ДОГАЂА НА ОВОЈ СЛИЦИ

Погледајте слику, па нам одговорите једном реченицом на горње питање, али тако да она има дванаест речи и да свака реч почиње сугласником „д“. Покушајте!

(Добра девојчина Дара диван доручак донела дрводељу Душку да даје добро деље).

Дара доручак

Има дивних цветова, али их је мало који су тако лепа и мирисни као нарцис. Многи су оневани, али најлепше приче и песме испеване су о ружи и нарцису, а о нарцису говори и једна од најзанимљивијих легенди која је, можда, икад створена.

На разбоју ужарене маште песника древне Грчке саткана је, поред осталих, и бајка о Нарцису, младићу заносне лепоте.

Јунона, мајка свих богова, волела је горску вилу Еху, јер је веровала да јој је одана и искрена, па јој је зато поверавала све тајне свога срца. Али, једнога дана Јунона је била горко разочарана. Дознала је да је Еха и неверна и лажљива, јер је знала да Јупитер одлази на састанке с другим вилмама и тамо се забавља, а она је Јунони за то време крадла часове забављајући је дивним причама. Разгнењена бо-

гња страшно ју је казнила: одузела јој је моћ говора, а једина милост коју јој је подарила била је у томе да може изговарати последњи слог речи које би јој људи упутили. После тога Еха је отишла у брда и долине, где по легенди и сад живи, и увек се одазива људима који јој се обрате последњим слогом њихове последње речи: ехом-одјеком.

Еха је тешко подносила самоћу, иако су шуме и гудуре у којима је живела биле препуне разноврсних лепота. Нису је заносиле ни птице ни њихова песма, нису је занимале друге животиње, није обраћала пажњу на бистре изворе и сребрне потоке који су се са жубором сливали. Била је очајна. Али, једнога дана наиђе у гору младић чијој лепоти не беше равне ни у царству вила. Зао се Нарцис. Он је био син Цефиза, бога свих река и потока. По легенди, Нарцису је било претсказано да ће доживети срећну и дубоку старост, али само у том случају ако никад не сагледа свој лик. Кад је Еха видела Нарциса, одмах га је страшно заволела, али он на њу није обраћао никакву пажњу. Због тога Еха замоли богове да га казне због његове немилосрдности. Богови су јој услишили молбу и удесили да Нарцис страховито ожедни и да се нагне над мирну површину извора да би угасио жеђ. Али, чим се сагнуо, угледао је први пут, као у огледалу, свој дивни лик. Ни сањао није да је тако леп и дуго се залубио у сама себе. Није могао да одвоји очи од површине воде и због тога погледе и увену као цвет. Богови, да би му ублажили бол, одлуче да он вечно живи, али не као човек већ као цвет који погнуте главе гледа у земљу. Ову грчку легенду опевао је и римски песник Овидије у свом чувеном делу „Метаморфозе“.

Ето, тако је по легенди постао нарцис, један од најлепших и најмирснијих цветова. Нарцисов цвет био је омиљен и у старо доба. У старој Грчкој од њега су плели венце и њима се китили. Био је познат и старим Римљанима. Писац Плиније описује три врсте нарциса које је видео. Римљани су такође плели венце од нарцисових цветова и њима се украшавали на гоздама, а римски војници, када су се враћали кући после победоносног рата, били су окићени нарцисовим венцима. Његов цвет на њен је укласан и на зидинама порушене Помпеје. И Кинези су волели нарцисов цвет, па су се њиме китили приликом разних свечаности, а нарочито о Новој години.

У северној Немачкој нарцис је весник и симбол среће у браку. Тамо га невесте носе у свој нови дом, где га пажљиво негују, јер, по њиховом веровању, од њега зависи срећа у браку. У неким местима Швајцарске прославља се у првим данима маја и празник нарциса. Тада се њиме ките не само људи, жене и деца, него и домови, разне установе и превозна средства. Том приликом приређују се велике свечаности. У Енглеској је неко време постојала права страст за гајењем нарциса, која није била ништа мања од оне у Холандији за гајењем лала. Нарцис је био у великој моди нарочито за време краљевне Јелсисајете. У јужној Европи нарцис је одавно оломили. О нарцису су одушевљено писали, поред осталих, и Шекспир и Едгар Алан По, а када су једном запитали славног руског писца Тургењева који му је цвет најдражи, он је без предомисања одговорио да нарцисов цвет највише воли. По једној арапској изреци, хлеб је храна за тело, а нарцис за душу.

Нарцис успева у свакој бањској земљи и размножа

ва се четири луковице која се вади из земље после цветања, крајем маја, и добро се просуши. Сади се од августа до октобра. Посађен нарцис претрпни Сади се и у саксијама. Нарциса има више врста — са жутиим, белим, златоликим и бело-жутим цветовима. Потребно је много труда и времена да се укрштањем добије нова врста нарциса. Нарцис се негде употребљава и као лек за неке болести. Име му долази од грчког глагола наркао, што значи опити, збунити, онесвестити.

КАКО СЕ БЕОГРАД ИЗГРАЂИВАО ПРЕ СТО ГОДИНА

Данас се грађевине подижу брзо и лако. За једно лето сазида се у Београду толико кућа да се многи крајеви једва могу препознати. Међутим, пре само сто година то није било тако лако.

Тада се осећала велика оскудица у грађевинском материјалу. У Београду није било ниједне циглана. За подизање зграда употребљаван је слаб материјал, дрво и ћерпич, као и стара цигла која се валила

из многобројних београдских рушевина. Није било довољно ни креча, тесане дрвене грађе и гвоздених делова. Један део грађевинског материјала израђиван је повремено, приликом спаког зидања, а други је набављан са стране. Набавке са стране биле су скопчане с великим тешкоћама, јер путеви нису били добри. Искористио је највише водени пут, Савом и Дунавом, али су и њега зиме и велике поплаве често ометале.

За своје и државне грађевине кнез Милош набављао је циглу из Пожаревца, Шапца, а дошнице и из Смедерева. Цигла је набављана и у Аустрији. Земунска цигла била је врло скупа. Цреп је обично прављен у Београду, а креч је најчешће печен у околини града. За тај посао узимани су обично Ципчари. Песак се валио из ада и алица по Сави и Дунаву. Гвожђарија, стакло и други материјал добављан је из Аустрије.

Начин зидања био је веома примитиван. Није било чак ни зидарских колица, већ се све преносило на леђима. Малтер се носио у тектима и одмах се изручио на зидове. Мешао се мотикама, а постојале су само дрвене лопате.

ИЛИ НЕ...

ЗБОГ ИНАТА

Кусијан Сенд из Масамбе, у Индонезији, живео је пуних четрдесет година у дунгли, хранећи се травом, корењем и воћем које би само отпадо с дрвећа. За то време он се кретао пузећи на коленима и лактовима и ниједном се није усправио.

Кусијан Сенд осудио је себе на овакав начин живота да би доказао свом суседу, с којим је био у авади и који је дошнице као пустињак живео у једној малој пећини, да је способан да поднесе веће телесне напоре од њега.

СКУПЉА ДАРА НЕГО МАСЛО

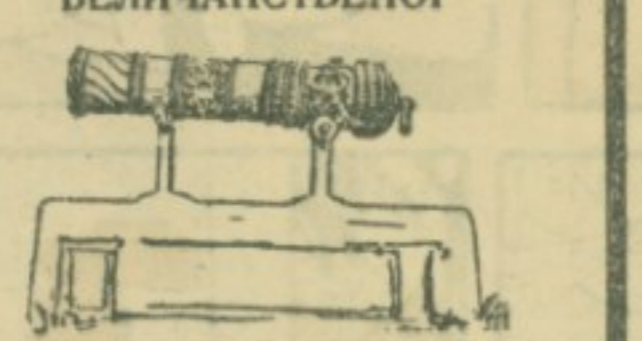
Хари Кон из Мелбурна, у Аустралији, купио је 1940 године пар шипела и влатно их две хиљаде динара. Ци-

пеле, које су иначе биле до брзг квалитета, штедљиви Кон носио је читавих десет година. За то време он је дао за њихово чишћење „снега“ десет хиљада динара.

НЕОБИЧНО ПРОСЛАВЉАЊЕ НОВЕ ГОДИНЕ

Едвард Сороки из Бруклина прославља Нову годину на тај начин што се, без обзира на хладноћу, рано изјутра окупа у Тихом Океану.

ЗЛАТАН ТОП СУЛЕЈМАНА ВЕЛИЧАНСТВЕНОГ

У Цариграду се и данас чува топ од чистог злата који је био начињен 1553 године и предат на поклон султану Сулејману Величанственом. Топ је тежак 330 килограма, а изливен је од претопљеног златног новца опљачкано од побеђених царада.

ФИЛМСКИ ТРИКОВИ у „Фабрици снова“

ло млека. Пустињски песак и облаци прашине добијају се од фино самлевених мекниња, а зрна града претставља па-суљ или бело обојени грашак. Међаве у студију изгледају истините иако се праве од син-тих делића кромпира, од брашна, од паперја и нарочите борне киселине која је отпорна према светлости јаким реф-

Магла се добија на разне на-чине: воденом паром, димом, пуштањем паре на стакло, а постоји и нарочита машина ко-ја ствара ситне капљице од ми-нералног уља. Још је најлакше добити муњу. На тамној позадини, пуштањем електрич-не струје, усија се за трену-так специјална жица Олуја и грмљавина добијају се такође триковима, који се користе и у позоришту.

Има филмова у којима се, на-пример, истовремено виде два брата близнака или две близнакиње, који толико личе да их човек не може разли-ковати. То, наравно, игра иста глумица или глумац. Само што је најпре снимљена једна по-ловина филма, а затим друга. Тим двојним снимањем лако се добија и авет, или пролаз човека кроз зид, или појав-љивање лика из магле. Најпре се снимил филм са „заклони-ма“, а затим други, па се онда обе половине спајају.

Колико сте пута уздрхтали гледајући како се неко пење уз окомиту стену. Уствари, глумац ту није изложен ни-

каквој опасности. Све се то догађа на земљи, или на поду студија. Док се глумац ауче по поду, камера је издигнута високо горе, тако да се доби-ја утисак да се човек пење уз стрму литицу.

На сличан начин поступа се и кад неко скаче с висине, или виси о неки облакодер.

Најлепши ефекти добијају се триковима помоћу огледала се триковим постављањем пред-мета на одређена растојања. Тако се може добити необично „велики“ или сасвим „ма-ли“ човек према околним пред-метима. Кад се то употпуни погодном игром светлости, и-лузија је савршена и наше око није у стању ништа да уочи.

Огромне преисториске живо-тиње и морске или друге немани такође се добијају по-моћу трика, али је утисак на платну потпуно „аеродосто-јан“.

Сви ти лепо изведени три-кови постижу добар утисак захваљујући савршеној техни-ци снимања и несавршености нашег вида.

Тајне МОНТ-ЕВЕРЕСТА

После тридесет година у-залудних покушаја и после многобројних жр-тава, најзад је освојен и највиши врх света — „бо-гњна мајка ветрова“ — како Тибетани зову Монт Еверест. Све док прва експедиција ни-је дошла у само подножје планине, нико није знао шта се све може догодити на ви-синама изнад 8000 метара.

На тој висини небо је гото-во потпуно црно, а звезде си-јају усред бела дана. Атмо-сферски притисак износи само једну трећину од притиска ко-ји влада на морској површини. Да би надокнадио неста-шицу кисеоника у ваздуху, организам повећава продук-цију црвених крвних зрнаца и, од нормалних пет милиона, на тој висини има шест и по милиона црвених крвних зр-наца у кубном милиметру кр-ви. Али, и поред тога, крв много спорје кружи на кра-јевима удова. Долази до ра-зарања мишићног ткива, прсти се круте, лице постаје црно. Разум се помрачује, а воља слаби.

Изнад 8000 метара немогу-ћно је жвакати и гутати. Пљу-вачка је густа и нема је до-вољно. Једино се може гута-ти кондензовано млеко и во-њни сок. У леденом, сувом ваз-духу жеђ страховито мучи. И најмања препрека изгледа не-премостива.

Најгоре је то што се човек страховито задува. Изнад 7500 метара удахне се ваздух три-пут уместо једном. Број уди-саја невероватно брзо расте с висином. Отуда је неопход-но имати апарат с кисеони-ком. Постепеним навикавањем, као што је био случај с по-следњом експедицијом, може човек да опстане неколико не-деља на висини од 7500 ме-

тара, а неколико часова из-над 8500, али се без кисе-оника не може ни замислити неки напор. Искуство је потвр-дило да највеће наде на успех код пењања на Монт Еверест имају људи од 30—45 година.

Но, иако је освојен, Еверест није одао све своје тајне. Јед-на од највећих, која лебди још од 1938 године, јесте тајна „снежног човека“. Изгледа да то није бајка, већ да „Јети“ — како га мештани називају — заиста постоји. Пуковник Хант, вођа победоносне екпе-диције, такође је убеђен да то тајанствено биће постоји. Он није донео фотографије њего-вих трагова у снегу, као што је то учинила швајцарска екпе-диција, али је једне ноћи чуо неке необичне узвике. Мислио је да се то дозивају пратиоци-доморци или носачи, али су му сутрадан они рекли да никог нису звали. Калугери из хималајских ма-настира тврде да они често имају посла с „јетима“ и да их растурају ударањем у ави-о и дувањем у трубе. И се-љани се на њих жале да им краду храну и рубље и да им кваре сламне кровове на ку-ћама. У једном селу истреби-ли су их на тај начин што су напољу оставили судове с пи-вом. „Јети“ су се напили до бесвести и смрзли се у снегу. Сви се описи слажу у томе да су „Јети“ високи око 1,70 м и да су им тело и лице обрасли тамном длаком.

Неки научници мисле да то могу бити неки велики мај-муни. Међутим, фотографије стопа у снегу немају облик мајмуњских шапа, а исувише су мале да би биле медвеђе. Што је најнеобјашњивије, ти се трагови одједном губе.

У ЈЕДНОМ ПОТЕЗУ.

Можете ли да нацртате горњу слику не дижући ниједанпут оловку с хартије?

Филмска студија нису без разлога названа „фабрика снова“, јер се у њима може остварити што се год зажели: поплаве и земљотреси, вулканске еруп-ције итд. Све је то могућно зато што је вештина стварања разних филмских трикова оти-шла тако далеко да се данас постижу и ефекти који спада-ју у ред „немогућих могућ-ности“.

Како се то постиже и у чему се све састоје филмски три-кови? На то питање не може се исцрпно одговорити у јед-ном чланку, али и одговор са-мо на нека питања може кор-исно да послужи за одгоне-тање филмских трик-поступа-ка.

На филму се, на-пример, може видети како неки човек, или коњаник, бежећи од гони-лаца скаче кроз стакло излога. Како се не посече? — питају се посетиоци биоскопа. Међу-тим, ствар је врло проста. Из-лог није начињен од стакла већ од танког меканог каучу-ка који не може никогда да озледи.

Или, ако лете куршуми у ка-квој затвореној просторији, немојте се плашити за животе глумаца. Ти „куршуми“ само су пластичне куглице испуње-не прашином које се избацују из филмске камере. Не треба се бојати ни кад „храбри бо-рац“ буде погођен „смирно-сим“ метком и падне раскр-вавањем чела на земљу, јер је, уствари, погођен рибљим јајетом које се разбило о ње-гово чело. Кад глумац диже руку и опињава чело с кога низ лице тече крв то значи да му се у шаци налази распр-снут мехур из кога се слива течна чоколада.

Кад видите како се јунак из филма, обливен знојем, мучи, не треба га жалити јер је то вештачки зној начињен од ми-нералног уља или од сићу-шних капи воде на замаше-ној кожи.

Кад неко на платну плаче, ми уствари не видимо сузе већ глицеринске капи, а крвава мрља на руци — то је само обојена паста.

Узмимо једну сцену са „див-љег запада“: у кафани су ра-збацани столови и столице, људи се туку и све се ломи. Једног ударају боцом вина и крв шикља. Међутим, тај на-мештај начињен је од једног врло лаког дрвета које се зо-ве балса и њиме се не може нанети повреда као што то на платну изгледа, а боца је на-чињена од танког гипса и у њу је стављен — параджа!

Несрећни заточеник покуша ва бекство, прескачући бољњ-каве жице које му кидају од-ело. Али, не страхујте за ње-га. Шиљци на жици су од каучука. Гозбе на столу тако-ђе су варка. Кавијар је од сач-ме, млеко је вода с магни-јумом, сладолед је уствари пи-њуче од кромпира, место виски-ја пије се чај, бело вино је сок од лимуна, а црно — вода у коју је стављен сируп. Сре-брно посуђе је од воска и премазано је карбонатом да се не би сувише сјајало.

Филмски сниматељ може да снима у природи многе појаве: кишу, снег, олују, буру итд. Али, зашто би он чекао на њих кад у самом студију мо-же да их има кад год зажели. Киша се добија прскањем об-ичном водом, али је много у-спелија ако се води дода ма-

ОГРОМНИ ПЛОДОВИ

Сви смо видели мање-ви-ше крупне плодове: по-велику јабуку, крушку или неки други плод, а највише пажње у нашим крајевима привлачиле су неке лубенице, баш због своје ве-личине. Међутим, изгледа да нигде у свету нема тако раз-новрсних плодова као у Ин-дији. Неки од њих просто за-паљују човека, јер су толико велики да их ни гране дебеле као рука не могу да одрже. Зато они обично расту уз са-мо стабло или на доњим, де-бљим гранама.

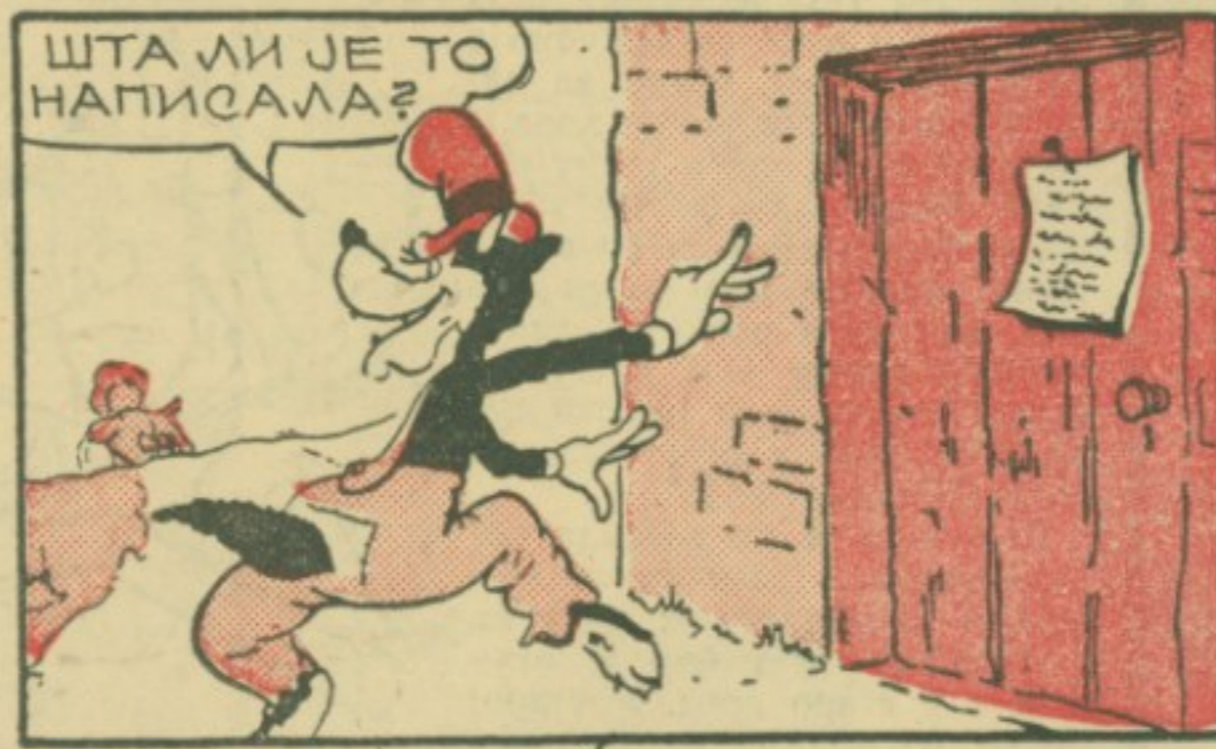
У пределима Предње Инди-је, па све до Тихог Океана, простиру се читаве шуме др-већа које може да узрасте по 30 до 35 метара. Лишће тог дрвећа такође је велико, сјај-но и јајоликог облика. Пло-дови му могу бити тешки 20 до 30 килограма. Сам плод умотан је у дебелу кору, по којој се налазе зелено-жуте

израслине, а у сваком од њих налазе се десетине семенки обавијене златножутим месом веома пријатног укуса. Уро-ђеницима ове семенке служе за исхрану. Они их пеку или кувају, а лишће употребља-вају за исхрану стоке. Стабло овог дрвећа док је младо има светложуту кору, која током година постаје све тамнија. Дрво се употребљава за из-раду намештаја.

На Малајском Архипелагу налазе се читаве шуме необи-чно високог дрвећа које има не-угодан мирис, нарочито њего-ви плодови. Неке врсте овог дрвећа су оплемењене и расту крај кућа Малајаца. Плод им је велик као човеја глава и обично је округло као лопта, или јајолик. Око плода нала-зи се дебела љуска, а по њој оштре, шиљате бољде зе-лено-жуте боје, због којих је ве-ома тешко брати ове плодове. Плод се отвара ножем. Он је

унутра подељен на две до пет белија, које су једна од друге одељене кожнатим прегра-дама. У свакој има 2 до 5 се-менки беле боје и јајоликог облика. Семенке су увијене у меснат омотач дебело око два сантиметра. Чим се плод отвори, осети се неугодан ми-рис, нарочито од семенки. И поред тога урођеници радо једу те семенке, па и страници који се навикну, и сви кажу да је месо око њих изванред-ног укуса.

Са свих СТРАНА

СУЗЕ КАО ЗНАК ДОБРОДОШЛИЦЕ

У давно изумрлом индијанском племену Тупинамба, које је некад живело у данашњој Бразилији, владали су чудни обичаји. Индијанци из овог племена били су познати као веома гостољубиви и сваког странца и путника дочекивали су необично срдачно. Ипак, начин на који су они поздрављали долазак госта више је потсећао на тугу него на радост. Чим би путник прекорачио праг њиховог вивара, опколале би га жене, које су га покретима руку позивале да уђе. Истовремено, оне би почињале да плачу и да кроз плач помињу своје умрле претке, или да причају о најтужнијим и најболнијим догађајима. Сматрало се за знак учтивости и доказ пријатељских намера ако гост учествује у тој жалопојци и плаче заједно са женама. За време те чудне добродошлице, до мањих породице остајао је по страни и тек кад би плач престао он је прилазио госту и нудио му да седне и да се нечим заложу.

Оваком добродошлицом поздрављани су не само странци, већ и припадници племена који би чак и најкраће време провели на путу. Међутим, по неписаном закону Тупинамба-Индијанаца, поглавници племена таква добродошлица приређивали су више пута на дан. Кад год би се удаљило из своје куће, женска чељад поздрављала га је на повратку плачем, а ако би се враћао с поља која су била ван села, онда би се све жене из насеља скупиле и плачући му зајеле срећан повратак.

ШТА ЈЕ ОВО?

Ово је један примерак египатског сликовног писма. Птица — соко симбол је краља Горњег Египта. Он је надвладао народ Доњег Египта, који је на овој слици претстављен у облику главе са брадом. Шест лотосових цветова значи да је краљ Горњег Египта заробио шест хиљада људи у Доњем Египту, јер лотосов цвет био је знак за број 1000. Ужбе које соко држи десном канџом за један крај, док је други крај провучен кроз усне главе с брадом, означава проство побеђеног народа.

БИЈКА КОЈА НАЈБРЖЕ РАСТЕ

По казивању неких научника, на обалама река северозападне Америке расте једна биљка која може да достигне висину и до 25 метара. Замљиво је да она не живи дуго; свега око две године. Ботаничар Фрај установио је да ова биљка прве године нарасте обично 1,5 до 2,5 метра. Међутим, у другој години раићење се нагло убрзава, тако да биљка од средине марта до почетка јуна, дакле за неких седамдесет дана, узрасте просечно 18 метара, тј. сваки дан око 25 сантиметара.

ПРИМИТИВАН НАЧИН ИМУНИЗИРАЊА

Познато је да се убривањем извесних серума људи штите од разних болести: дифтерије, великих богиња и других и тако постају имуни. Али, и у старо доба људи су се штитили од разних отрова имунизирањем. Истина, то се вршило на примитиван начин. Тако се прича за Митридата VI Еупатора, поитског краља (113—63 пре наше ере), да је стављао гускама у храну разне, онда познате, отрове, а после тога их клао и пио њихову крв. Тако је био заштићен ако би неко покушао да га отрује. Међутим, када се против њега побунио његов син Фарнак, Митридат је покушао да се отрује, али узалуд; није могао да умре, јер ниједан отров није дејствовао. Да не би жив пао у руке побуњеницима, он је извршио самоубиство на тај начин што се пробо мачем.

Примитиван начин имунизирања задржао се и до данас у неким крајевима света. Тако већ вековима у долинама реке Ганга, у Индији, једна секта људи постепено пушта змије са слабом отровом да уједају њихову децу и тако их чине отпорним према уједима змија. Разуме се, многа деца притом страдају, али она која остану жива постају имуна. Она чак својом пљувачком мазу рану човеку кога је уједа змија и тако га лече.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

КРИСТАЛИ С ДОБРИМ „ПАМЋЕЊЕМ“

Пронађен је начин како кристали баријум-титанита брзо могу да „запамте“ и по 250 питања и да их много доцније поново „кажу“.

Кристали се добијају вештачки и танки су око једног десетохилјадитог дела милиметра. Преко аутоматске машинске кристали добијају мала наелектрисања, која могу поново да врате машини много доцније. Позитивно наелектрисање значи, например, „да“, негативно — „не“. Могу се забележити речи, реченице или низови бројева употребљавајући већи број кристалића.

Уређаји за „памћење“ који су досад били у употреби заузимају далеко више простора од система с кристалима баријум-титанита. Њихове изванредне електричне особине запажене су још за време прошлог рата. Осетљиви атоми баријум-титанита показују брзо реаговање и на најмање промене притиска, температуре и електричног поља. Чак и светлост, кад их обасја, изазива у њима преуређење кристала.

АУТОМАТСКО ОТВАРАЊЕ И ЗАТВАРАЊЕ ПРОЗОРА

Аутомат који затвара прозоре кад почне да пада киша и поново их отвара кад она престане конструисао је један научник у Америци. Мале електромоторе, који отварају и затварају прозоре, ставља у покрет електрично коло постављено ван зграде. Оно је веома осетљиво на влагу и одмах реагује. Апарат се може подесити за разне степене влаге, како се жели. Чим се коло осуши, прозори се поново сами отварају. Овај уређај је сличан апарату названом „ветроштит“ који, кад киша почне да ромиња, спушта кров на аутомобилима и затвара прозоре на њима.

САВРЕМЕНИ „ПЕРПЕТУУМ МОБИЛЕ“

Одавно су се људи заносили идејом да пронађу машину која ће се без престанка кретати сама од себе, не употребљавајући притом никакво гориво. Наравно, овакав „перпетуум мобиле“ јесте обична бесмислица. За свако кретање мора постојати неки узрок. Чим тај узрок престане да делује, престаје и кретање.

МРАВЉА МАТИЦА ПРОНАЂЕНА ПОСЛЕ ПЕТ ГОДИНА

Недавно је израђена једна мала машина која је веома блиска овом нестваривом идеалу многих конструктора. Њен изумитељ, инжењер Ивен Монк, сматра да ће она послужити као узор за изградњу читавог низа сличних уређаја. Ова машина за своје кретање користи једино топлоту ваздуха, тачније речено топлотне разлике између појединих ваздушних слојева. Како су за њен рад довољне и најмање температурне разлике, то ће се она, практично, кретати без престанка. Њено кретање, путем погодних спроводника, моћи ће да се преноси и на разне моторе.

ЈОШ ЈЕДНА СУНЧАНА ПЕЋ

После успешних покушаја Националног центра за научна истраживања у Француској, који је у источној делу Пиринеја саргадио праву сунчану пећ у свету, сада се ради на подизању још једне овакве пећи у Алжиру. Као што је познато, принцип ових уређаја састоји се у томе да се сунчеви зраци хватају помоћу великог сабирног огледала, чија површина износи 125 квадратних метара, а састоји се од 3.500 мањих издубљених огледала. Направа је покретна и њоме се управља помоћу фотоелектричне ћелије. Сунчеви зраци одбијају се са огледала према пећи, у којој стварају топлоту од преко 3.500 степени. Подизање нове пећи у Северној Африци доказ је — како неки мисле — да су француски научници изишли из области опита и да ће сада почети искориставање сунчевих зракова у индустријске сврхе.

ДАВАЊЕ КРВИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ

Даваоци крви могли су досад највише пет до шест пута годишње да дају крв без опасности по здравље, јер је организму потребно отприлике два месеца да обнови изгубљена крвна зрна. Благодарећи новом начину, који се још налази у фази испитивања, један човек моћи ће убудуће да даје крв око педесет пута годишње. Овај нови начин састоји се у томе што се узета крв одмах стави у центрифугу која се окреће огромном брзином. Тако се врши издвајање крвне плазме од црвених крвних зрна, која се одмах потом убригају даваоцу а да нису изгубила своја својства.

МРАВЉА МАТИЦА ПРОНАЂЕНА ПОСЛЕ ПЕТ ГОДИНА

Још 1947 године научници су обележили једну мрављу матицу у циљу да проуче њено кретање. Она је пронађена тек после пет година тражења, и то далеко од места где је била пуштена. Колонија је имала већ стотинама хиљада мравља и шила је кроз дунглу, уништавајући на свом путу сву младу шуму. За тих пет година матица је произвела преко 1.500.000 јаја.

Да би проучили и „психологију“ ових инсеката, из Панаме — где је матица нађена — она је пренесена у Њујорк заједно са 40.000 мравља. Како су у Њујорку лета веома жарка, морали су за мраве створити нарочите услове који одговарају тропској клими дунгле.

КО ЈЕ ПРОНАШАО ПИВО

Пиво су, по свој прилици, пронашли стари Египћани још у 20 веку пре наше ере. Тада се оно звало „пелузишко пиће“, по старом египатском граду Пелузији, који је био средиште производње пива. Из Египта оно је пренесено у Грчку, а одатле у Рим. Грчки историчар Херодот износи легенду по којој је пиво пронашао египатски бог Озирис. Међутим, једна друга легенда приписује проналазак пива богињи Церери, што показује и чињеница да се оно у старом Риму звало „леравеси“. Пиво се pilo нарочито за време свечаности приређених у част богиње Церере.

Немци, пак, сматрају да је пиво пронашао неки легендарни краљ Гамбринус, кога историја нигде не помиње. Неки мисле да је то, уствари, Јан Примус, војвода од Браганта (1251—1294). Краљ Гамбринус се и данас сматра заштитником свих пивара у Немачкој.

НОВО ОРУЖЈЕ У БОРБИ ПРОТИВ РАКА

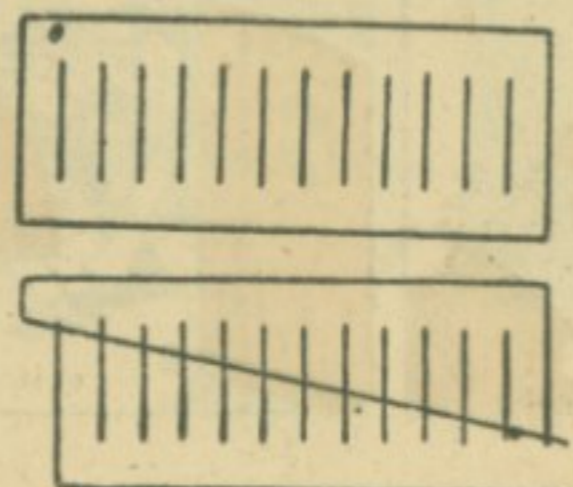
Једно од моћних средстава у борби против рака свакако је генератор за Х-зраке јачине два милиона волти. У њега се полагају велике наде, мада се још није могла поуздано утврдити његова ефикасност, јер је у употреби тек непуних пет година. Ипак, преко половине болесника који су на овај начин лечени нису досад показали никакве знаке новог оболења.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ЛИНИЈЕ У ПРАВОУГАОНИКУ

У правоугаоник на сл. 1 уцртано је дванаест линија које су једнаке, паралелне и подједнако удаљене једна од друге. Потребно је да тих дванаест линија претворите у једанаест, које би биле исто тако једнаке, паралелне и подједнако удаљене. Брисање линија, наравно, не долази у обзир, али да би вам задатак био лакши рећи ћемо вам да приликом решавања можете употребити маказе.

Ако нисте у стању да га решите, погледајте сл. 2. На краћим странама правоугаоника одмерите по једну четвртину стране, и то почев од супротних врхова, па затим саставите добијене тачке једном правом линијом. Пресеците правоугао

ТАЧКЕ НА ТАБЛИ

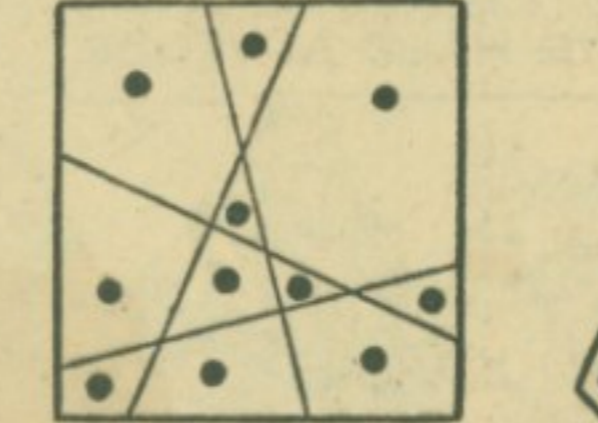
ник по тој линији и помакните горњи део за једну линију улево. На тај начин добићете једанаест линија уместо дванаест.

КОЛИКО ЈЕ БИЛО ВИНА

Два сељака срела се на путу. Један је носио буренице с вином, које је онај други хтео да купи од њега. Лако су се погодили за цену, али је требало да измере колико је вина било. Продавац је тврдио да у бурету, које је иначе хватало десет литара, има тачно пет литара вина, али му купац није веровао. Иако нису имали при ручи никакав други суд, ипак је продавац успео да докаже да је он у праву.

Како је он то учинио.

Сељак је нагнуо буре и показао да вино заузима тачно половину суда, као што се то види на нашој слици. Како је цело буре хватало десет литара, значи да је у њему заиста било пет литара.

праве линије таблу на делове, тако да у сваком делу буде по једна тачка. Ко не зна, нека погледа како је то учињено на сл. 2.

Јестели већ чилига...

...зоолози су утврдили да на свету има преко 900.000 врста живних бића. Највише има инсеката — око 675.000. Група хордата, којој припада и човек, броји око 45.000 врста. Ова група подељена је овако: риба има око 25.000 врста, водоземца 2.500, гмизаваца 4.500, птица 8.600, а сисара 4.400.

...и обележиле биљке имају повећану температуру. ...у Аустралији расте једна врста дрвета чије гране и дуго сабласто лишће потсећају на непотшану и неочешљану кошу. ...количина улова рибе углавном зависи од температуре воде. Утврђено је да се лови највише рибе кад је температура воде између 12 и 25 степени. Међутим, ако је вода хладнија од десет степени риба уопште неће на удницу.

...приликом експлозије атомске бомбе, ослобађа се свега један хиљадити део енергије која се у њој налази.

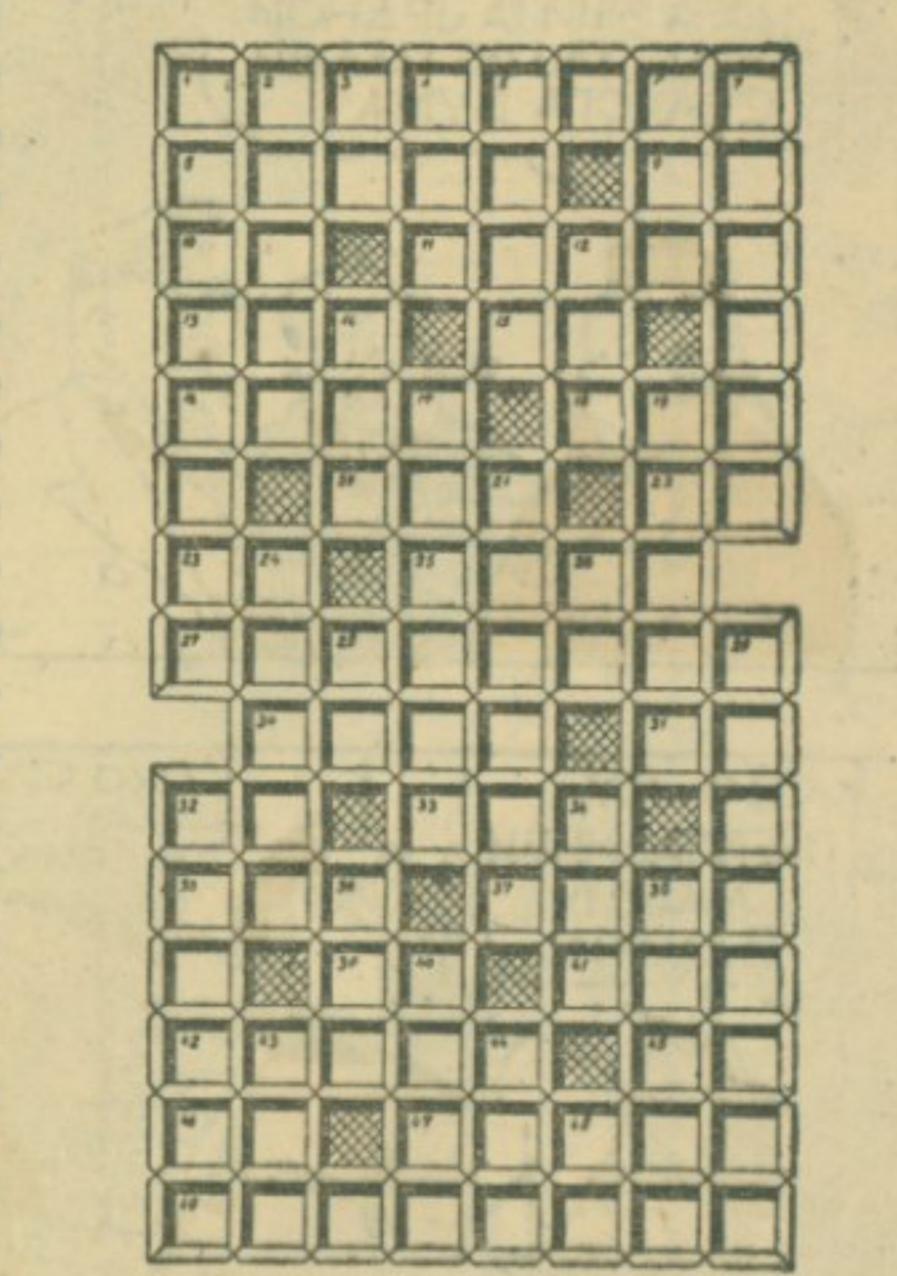
...запета којом се у једном броју одвајају децимали или групе бројева први пут је употребљена 1617 године. Њу је „пронашао“ шкотски математичар Џон Нефер, творца првих логаритамских таблица.

...риба „хистриогиба“, која живи у Саргаском Мору, својим обликом и бојом потсећа на морску траву. ...утврђено је да техницима, првог хемиског елемента који је добијен помоћу атомског бомбардовања, има на многим гаритамских таблица звездама.

Водоравно: 1) главни град једне наше републике; 8) наш рудник; 9) врста песме; 10) прака; 11) извештај о прилећу робе; 13) прост број; 15) ономотопеја лавежа; 16) спис; 18) јудејски цар из X века пре наше ере; 20) додатак презимену песника Владислава Петковића; 22) иницијали српског књижевника; 23) француски члан; 25) текстилна сировина; 27) подмазак; 30) планински венац у Јужној Америци; 31) свеза (скраћ.); 32) коњ; 33) света (тур.); 35) мочвара; 37) источњачка покластица (множ.); 39) јединица за мерење отпора електричне струје; 41) књига, свеска; 42) запрежна животиња на северу; 45) хемиски знак за силицијум; 46) лична заменица; 47) један метал; 49) грана физике.

Усправно: 1) британска ратна лука; 2) хемиски елемент; 3) једна нота; 4) лука у Израелу; 5) индонезјанско острво; 6) ручни рад; 7) врста обуће; 12) врба; 14) прилог; 17) земљиште под травом; 19) врста атмосферског талог; 21) спортски функционер; 24) италијанска породица позната по изради виолина; 26) одречна речца; 28) иницијали вајара из 18 века (израдио рељеф у дрци св. Петра на Брачу); 29) назив за стара и примитивна хемиска знања и вештине; 32) велика војна јединица; 34) врста гласа; 36) тољење; 38) производ пчела; 40) страном мушко име; 43) животиња из класе водених зглавара; 44) час; 48) упитна речца.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Кан; 4) галеб; 6) било; 7) ас; 9) амо; 10) ока; 11) Ра; 12) Ибар; 13) радар; 15) Тил; 16) Пилар; 18) мина; 19) УБ; 21) ала; 22) ада; 23) то; 24) алас; 25) тигар; 27) рат.

Усправно: 1) кало; 2) ало; 3) не; 4) Гизгар; 5) бакар; 6) Вар; 8) Сар; 10) обала; 12) идила; 14) Атина; 16) пилот; 17) рудар; 18) мат; 20) бас; 22) алат; 24) ага; 26) ир.

